

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МЕДИНСЬКА ГАННА АДАМІВНА

УДК 351:354[304.4 (364.1+351.85)]

**ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГУМАНІТАРНОЇ СФЕРИ
В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУСПІЛЬНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ**

Спеціальність 25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Чернігів - 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національній академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник: доктор наук з державного управління, доцент
Руденко Ольга Мстиславівна,
Чернігівський національний технологічний
університет, професор кафедри публічного управління
та менеджменту організацій.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений працівник освіти України
Лопушинський Іван Петрович,
Херсонський національний технічний університет,
завідувач кафедри державного управління і місцевого
самоврядування;

кандидат наук з державного управління
Кулініч Олег Васильович,
Харківський регіональний інститут державного
управління Національної академії державного
управління при Президентові України, доцент кафедри
соціальної і гуманітарної політики.

Захист відбудеться «09» липня 2020 р. о 10⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 79.051.05 у Чернігівському національному технологічному університеті за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95, ауд. 318.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Чернігівського національного технологічного університету за адресою: 14035, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Автореферат розісланий «08» червня 2020 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат наук з державного управління

О. Л. Петрик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасні процеси глобалізації сприяють формуванню цілісного світового гуманітарного простору. Він є надзвичайно складним та неоднозначним у різновекторній спрямованості впливів на людську цивілізацію, національний гуманітарний розвиток та суспільну стабільність. При цьому гуманітарна сфера виступає одним із важливих стратегічних засобів забезпечення національних інтересів України, формує і посилює її людський капітал, зміцнює ціннісні основи нації, постає «генетичним» механізмом трансляції накопиченого соціально-культурного досвіду, завдяки чому стає можливою реалізація всіх потенційних сутнісних сил особистості. Отже, вона слугує вагомим чинником забезпечення суспільної стабільності. Це вимагає системних трансформацій державного управління розвитком гуманітарної сфери із залученням усіх необхідних механізмів та цілеспрямованого нарощування динаміки процесу його модернізації з опорою на національну культурну спадщину, цінності, пріоритети та міжнародний досвід, насамперед, у частині розробки та впровадження механізмів забезпечення суспільної стабільної.

У сучасних умовах надзвичайно актуалізувалося питання консолідації українського суспільства, зміцнення національної ідентичності громадян, їхнього соціально-психологічного, морального, духовного стану, що вимагає запровадження цілеспрямованої державної політики в гуманітарній сфері. Вона має бути інтегральною складовою єдиної стратегії змін життя суспільства, що передбачає позитивні соціальні зміни в гуманітарній безпеці, консолідації та ідентифікації громадян, державі та громадянському суспільстві, освіті й науці, культурі, соціальному захисті, охороні здоров'я, молодіжному русі, комунікації та інформації.

Теоретична та практична актуальність окресленої теми зумовлює посилення до неї уваги наукового співтовариства. Так, гуманітарну політику України досліджували – В. Дерєга, В. Дзоз, С. Здіорук, М. Іваніцька, В. Ковальчук, В. Скуратівський, В. Трощинський, С. Чукут та ін.; державне управління в гуманітарній сфері – Н. Белашова, В. Бульба, О. Дніпров, С. Кіндзерський, О. Кулініч, Л. Мисів; сутність і складові гуманітарної сфери – А. Гаязов, О. Поступна, О. Степанко; гуманітарний розвиток – І. Парубчак, І. Розпутенко, А. Шниптева; проблеми і шляхи формування гуманітарної сфери України – С. Бандур, Б. Данилишин, С. Дорогунцов, В. Куценко, Е. Лібанова, І. Черничко; гуманітарну безпеку – Н. Божко, Р. Валіхновський, Д. Веденєєв, С. Зубченко, О. Коваль, В. Пироженко та багато інших фахівців.

Дослідження феномену суспільної стабільності ґрунтується на наукових доробках вітчизняних та закордонних науковців у галузі державного управління, політології, соціології, філософії, зокрема: з питань стабілізації та динамічного розвитку – Л. Абалкіна, К. Гаджиєва, Г. Дилигенського, Ю. Красіна, Н. Лапіна, Л. Мельник, О. Руденко; Ю. Самарина, М. Сперанського, А. Хомякова; щодо визначення та тлумачення поняття «суспільна стабільність» – В. Бакуменка, А. Галкіна, Л. Гудкова, А. Гуц, А. Паутової; політичної стабілізації та політичних змін, соціально-економічного розвитку та механізмів його стабілізації – Н. Гриценко, Т. Заславської, Л. Косалса, Д. Львова, Л. Макушиної, Г. Осіпова, А. Панаріна, В. Роїк, Д. Соколова,

Є. Стросва, І. Суркової, Є. Турунцева, Ю. Левади, О. Павлової; ціннісних та ідеологічних орієнтацій – В. Бугровського, О. Валевського, С. Здіорука, А. Кулінченка, Т. Лавренової, Б. Парахонського, М. Пірен, В. Кременя, С. Піріжкова та інших.

Водночас попри зростаючу увагу в суспільстві до питань удосконалення механізмів державного управління розвитком гуманітарної сфери, значна кількість наукових розробок присвячена лише окремим аспектам, зокрема, стосовно: громадянського суспільства, освіти, культури, соціального захисту, охорони тощо. Питання науково-теоретичного аналізу державного управління розвитком гуманітарної сфери та обґрунтування механізмів його удосконалення в системі забезпечення суспільної стабільності до сьогодні є недостатньо вивченими. Отже, цілісне дослідження концептуальних засад державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності дозволить окреслити шляхи й механізми її модернізації з урахуванням сучасної ситуації та тенденцій суспільного розвитку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України в межах комплексного наукового проекту «Державне управління та місцеве самоврядування» за темами науково-дослідних робіт: «Формування національного соціогуманітарного простору як складова євроінтеграційної стратегії» (ДР № 0115U004073), «Аналіз соціогуманітарної політики у контексті інтеграції та консолідації українського суспільства» (ДР № 0117U002860), де авторкою відповідно розкрито пріоритети гуманітарної політики в Україні та досліджено перспективи національної консолідації на основі національної ідеї. Основні ідеї дисертації були використані при виконанні теми кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету «Формування новітніх принципів децентралізації системи управління державою» (ДР № 0114U004425), у якій дисертанткою висвітлено вплив децентралізації на гуманітарну політику держави, запропоновано напрями імплементації європейського досвіду законодавчого забезпечення розвитку гуманітарної сфери.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є науково-теоретичний аналіз державного управління розвитком гуманітарної сфери та обґрунтування механізмів його удосконалення в системі забезпечення суспільної стабільності.

Досягнення окресленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- узагальнити науково-теоретичні підходи до розкриття сутнісних характеристик суспільної стабільності відповідно до пріоритетів розвитку гуманітарної сфери та механізмів державного управління ним;

- окреслити домінанти державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності, уточнити понятійно-категоріальний апарат проблемного поля дослідження;

- дослідити процес становлення державного управління розвитком гуманітарної сфери України на основі аналізу його законодавчого забезпечення; визначити основні етапи й механізми в умовах суспільно-політичної та соціально-економічної стабілізації;

- обґрунтувати необхідність визначення стратегічних пріоритетів держави у просуванні й забезпеченні гуманітарної безпеки з використанням правових та інноваційно орієнтованих механізмів;

- запропонувати науковий інструментарій оцінювання результативності та ефективності гуманітарної політики в забезпеченні суспільної стабільності за індикативними критеріями;

- систематизувати світовий досвід щодо механізмів державного управління розвитком гуманітарної сфери та виявити можливості їх імплементації в Україні в умовах забезпечення суспільної стабільності;

- сформулювати концептуальні підходи до розробки програми гуманітарної реформи в Україні за показниками гуманітарного розвитку на основі промоційних механізмів суспільно-політичної стабільності та зміцнення національної ідентичності; окреслити перспективи її реалізації;

- розробити рекомендації органам державної влади щодо модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності на основі вироблення та впровадження інноваційних механізмів.

Об'єктом дослідження є система забезпечення суспільної стабільності в державному управлінні.

Предметом дослідження виступає державне управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності.

Методи дослідження. Для реалізації визначених мети і завдань у дисертаційній роботі застосовано систему загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема: абстрактно-логічний (проаналізовано наукову літературу, нормативно-правові акти за темою дослідження); структурно-функціональний та системний (всбічне розглянуто гуманітарну сферу та суспільну стабільність, їхні складові, координаційні механізми між ними, повноваження та особливості виконуваних функцій суб'єктами державного управління розвитком гуманітарної сфери; об'єктивність, практичність та надійність реформ у гуманітарній сфері); історичний (досліджено історичну ретроспективу нормативно-правового забезпечення розвитку гуманітарної сфери в Україні та її концептуальні засади); аналогії та порівняння (визначено можливості впровадження елементів закордонного досвіду формування гуманітарної сфери, механізмів створення ефективної системи її розвитку та впровадження в державно-управлінську практику); синтезу та моделювання (окреслено рекомендації вдосконалення методології оцінки результативності гуманітарної політики; вироблено концептуальні підходи до розробки та реалізації гуманітарної реформи в Україні); прогностичний та абстрагування (сформовано положення наукової новизни, висновків та практичних рекомендацій модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності).

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дослідження, що характеризують наукову новизну одержаних результатів, які є особистим здобутком авторки та виносяться на захист, полягають у наступному:

уперше:

– виокремлено узагальнені чинники суспільної стабільності відповідно до пріоритетів розвитку гуманітарної сфери (безпекова стабільність, суспільно-політична стабільність, суспільна ідентифікація або ціннісно-ідеологічна стабільність,

освітньо-наукова інтегративність, культуралізація та інкультурація, суспільна соціалізація або соціальна стабільність, національна гуманізація або культурний націоналізм, суспільна інформатизація) та запропоновано інноваційні механізми державного управління її розвитком (ціннісно-стабілізаційні; системно-стабілізаційні; консолідуючо-стабілізаційні; потенціал-орієнтовані; інформаційно-комунікативні; координаційні; інтегративно-адаптивні). Це дозволило концептуалізувати інституційно-функціональний підхід в управлінні розвитком гуманітарної сфери як сукупності способів, прийомів і механізмів використання функцій публічного менеджменту в процесі управління на різних його рівнях для досягнення місії та цілей гуманітарної політики на основі координаційно-комунікаційних зв'язків;

удосконалено:

– понятійно-категоріальний апарат дослідження державного управління розвитком гуманітарної сфери, зокрема шляхом уточнення понять: «гуманітарна сфера» (відносно самостійна, але щільно пов'язана з іншими сферами суспільного життя і діяльністю галузь, яка складається із сукупності взаємозалежних складових, орієнтованих на формування свідомісної (ціннісної) і культурної (гуманітарної) підсистем суспільної стабільності); «державне управління розвитком гуманітарної сфери» (діяльність суб'єктів державного управління, яка ґрунтується на цінностях суспільного розвитку щодо забезпечення гуманітарної безпеки в контексті формування ефективної державної гуманітарної політики, через системну адаптивність суб'єкт-об'єктної взаємодії та їхніх інноваційних механізмів);

– наукові підходи до розробки періодизації становлення державного управління розвитком гуманітарної сфери України (I етап (1991–2000) – закладення основ гуманізації незалежної України на основі механізмів націоналізації інтелектуального потенціалу, II етап (2001–2013) – розширення спектра завдань щодо стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, вдосконалення нормативно-правової бази в напрямі забезпечення національної безпеки з використанням імітаційних механізмів, III етап (з 2014 р. – дотепер) – адаптація гуманітарної сфери до процесу європейської інтеграції та умов «гібридної війни» з метою досягнення політичної стабільності держави та закріплення її на міжнародному рівні. На цьому етапі гуманітарна сфера абсолютно об'єктивно перебирає на себе роль основного стабілізуючого фактору суспільних відносин, впливаючи на суспільну свідомість та формування єдиної національної держави, виступаючи базовою складовою суспільної стабільності;

– методологічний підхід у частині використання методу стабілізаційного аналізу для комплексного оцінювання результативності та ефективності гуманітарної політики, а також використання індикативного методу. Їх застосування дозволяє виявити певний розрив між реальними та ідеалістичними цінностями й цілями, ідентифікувати складові елементи гуманітарної сфери в межах реалізації гуманітарної безпеки, розкрити логічні взаємозв'язки факторів змін гуманітарного розвитку та сформулювати стратегічне бачення напрямів і завдань модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери України за критерієм часу;

дістало подальшого розвитку:

– розкриття чинників гуманітарного виміру безпеки в частині необхідності об'єктивного визначення стратегічних пріоритетів держави в просуванні й забезпеченні гуманітарної безпеки на основі розробки відповідної стратегії.

В основу такого підходу покладено ідеї “безпеки спільнот”, зміцнення національної єдності та консолідації суспільства в умовах агресії, змін у культурі й моделях поведінки, примату безпеки особистості й суспільства над державною безпекою, пріоритетного використання правових та інноваційно орієнтованих механізмів для становлення якісно нових принципів життєдіяльності;

– наукове обґрунтування сучасних пріоритетів застосування механізмів державного управління розвитком гуманітарної сфери, що враховує світовий досвід і передбачає заохочення приватних інвестицій, формування соціально-економічної єдності та територіальної згуртованості, побудову державно-приватного та державно-громадянського партнерства. Це дозволить посилити інституційне забезпечення завдяки створенню єдиного координуючого органу, який би розробляв стратегію гуманітарної політики країни та відстежував ефективність її виконання через різноманітні механізми реалізації;

– обґрунтування основних стратегічних напрямів модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери, де модернізація розглядається як якісна переоцінка й перебудова інституту державного управління розвитком гуманітарної сфери, модифікація якого виражається у чіткому розумінні мети як перспективної моделі майбутнього стану гуманітарної сфери; експансії складу суб’єктів державного управління розвитком гуманітарної сфери та удосконалення порядку їх взаємодії; створенні системи перспективного програмно-цільового бюджетування, орієнтованого на цільові кінцеві результати.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції авторки можуть бути використані для підготовки й узгодження управлінських і суспільно-політичних рішень щодо процесу реформування гуманітарної сфери в частині діяльності суб’єктів державного управління, забезпечення гуманітарної безпеки, формування ефективної державної гуманітарної політики. Так, оригінальні методики та практичні рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі, використовувалися в діяльності:

– Департаменту культури і туризму, національностей та релігій Чернігівської обласної державної адміністрації щодо розробки пропозицій до Стратегії сталого розвитку Чернігівської області на період до 2020 року, зокрема, операційної цілі 1.5 «Розвиток культурного і духовного середовища, забезпечення патріотичного виховання населення» розділу 6 «Стратегічні та операційні цілі й завдання»: запропоновано модель об’єднання різних етносів і регіонів України на основі комплексу демократичних цінностей (довідка про впровадження № 14-2677/8 від 26.10.2015);

– управління освіти і науки Херсонської обласної державної адміністрації під час підготовки Програми економічного, соціального та культурного розвитку Херсонської області на 2016 рік, затвердженої рішенням III сесії обласної ради VII скликання (22.01.2016 № 57) при підготовці таких розділів: III. Мета та пріоритети економічного і соціального розвитку області у 2016 році – при визначенні пріоритетів у сфері освіти; 3.2.2. Освіта і наука – при розробці системи критеріїв, які характеризують якість виконання відповідних завдань та визначають кількісні показники реалізації цілей (довідка № 02-21-1259/0/16/323 від 02.09.2016);

– Чернігівським національним технологічним університетом – при розробці навчальних курсів кафедри публічного управління та менеджменту організацій – «Публічне адміністрування», «Електронне врядування», «Міське самоврядування в зарубіжних країнах» (довідка про впровадження № 101/10-2150 від 12.10.2017 р.);

– Міністерством освіти і науки України – при розробленні проекту Меморандуму між Міністерством освіти і науки України та Міжнародною організацією «International Foundation for Electoral Systems, Inc. (IFES)» від 14 лютого 2019 року в частині розробки напрямів співпраці: «б) співпраця у розробці рекомендацій щодо поведінки закладів освіти для забезпечення політичної неупередженості та протидії тиску з боку політичних акторів протягом виборчого періоду, враховуючи європейські та міжнародні стандарти» та «в) співпраця у популяризації розроблених рекомендацій шляхом сприяння зі сторони МОН налагодженню комунікації з закладами вищої освіти з різних регіонів України» (довідка про впровадження № 2/361-19 від 21.12.2019 р.).

Особистий внесок здобувача. Наукові положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист, одержані авторкою особисто. Особистий внесок дисертантки в роботі, опублікованій у співавторстві, наведено в переліку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Положення, результати, які використані в дисертації, обговорювалися на засіданнях кафедри соціальної і гуманітарної політики Національної академії державного управління при Президентові України, кафедри публічного управління та менеджменту організацій Чернігівського національного технологічного університету. Основні ідеї, положення, висновки дисертаційної роботи були оприлюднені на науково-практичних конференціях, зокрема міжнародних, за міжнародною участю та всеукраїнських: «Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення» (Дніпропетровськ, 2014), «Європейські студії в Україні в підготовці магістрів державного управління: підвищення популярності та привабливості» (Київ, 2015), «Державні механізми реагування на виклики та загрози внутрішньополітичній стабільності» (Київ, 2015), «Сучасний менеджмент: проблеми, гіпотези, дослідження» (Батумі, 2015), «Становлення публічного адміністрування в Україні» (Дніпропетровськ, 2016), «Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку» (Київ, 2016), «Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід» (Одеса, 2016), «Правові аспекти публічного управління» (Дніпро, 2016), «Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності» (Київ, 2017), «Актуальні проблеми гуманітарних та природничих наук» (Харків, 2018); «Актуальні наукові дослідження різноманітних соціальних процесів сучасного суспільства» (Одеса, 2018); «Актуальні питання підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування» (Київ, 2018), «Інновації в науці: виклики сучасності» (Варна, Болгарія, 2019), «Сучасна парадигма публічного управління» (Львів, 2019).

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено у 20 наукових працях, у тому числі: 7 статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, 1 зарубіжній публікації, 9 тезах у матеріалах науково-комунікативних заходів, 3 інших наукових виданнях за напрямом дослідження. Загальний обсяг публікацій становить 7,9 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації – 254 сторінок, з них 175 сторінки основного тексту. Список використаних джерел містить 377 найменувань, у тому числі 51 – іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено її мету, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі – *«Теоретичні основи дослідження гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності»* – розкрито сутність поняття суспільної стабільності в контексті безпекової складової гуманітарного розвитку; охарактеризовано гуманітарну сферу як складову суспільної стабільності та чинник її забезпечення; визначено механізми державного управління розвитком гуманітарної сфери.

Запропоновано авторський підхід до формування концепту «гуманітарна сфера» в системі забезпечення суспільної стабільності. Суспільна стабільність у контексті дослідження розглядається як динамічний стан суспільної структури та її взаємозв'язків як усередині самої системи, так і зовні, що надає можливість зберігати базові параметри та характеристики суспільства, які кардинально не деформуються під впливом екстремальних чинників та зберігають основні тенденції суспільного розвитку. Суспільна стабільність насамперед залежить від рівня розвиненості національної ідентичності в переважній більшості громадян країни.

Встановлено, що базовою складовою суспільної стабільності є гуманітарна сфера, яка постає одним із вагомих чинників формування ідентичності, у цьому випадку європейської. Її складові – політика в освітній, науковій, культурній, молодіжній сферах, а також безпекова складова – є вагомими чинниками зміцнення національної ідентичності, консолідації суспільства, посилення обороноздатності країни, утвердження національних і європейських ціннісних засад, забезпечення умов для прискорення соціально-економічного розвитку України. При цьому головними завданнями державного управління є вироблення чітких механізмів гуманізації та гуманітаризації суспільства в умовах модернізації економіки та досягнення європейських стандартів життя. За такого підходу одним із найбільш важливих пріоритетів та завдань державного управління стає інформатизація та діджиталізація суспільства, яка в умовах «гібридної війни» та суспільно-політичної нестабільності сприяє підвищенню відкритості та прозорості органів публічної влади, що, у свою чергу, позначається на ефективності боротьби з корупцією, залученні іноземних інвестицій, підвищенню конкурентоспроможності в економічному секторі держави тощо. Отже, до основних складових гуманітарної сфери авторкою запропоновано віднести: гуманітарну безпеку; консолідацію суспільства на основі зміцнення національної ідентичності громадян; державу й громадянське суспільство, освіту й науку, культуру, соціальний захист, охорону здоров'я, молодіжний рух, комунікацію та інформацію.

Окреслено систему державного управління гуманітарною сферою, визначені основні суб'єкти здійснення гуманітарної політики та встановлено відповідні механізми її реалізації. Доведено, що метою державного управління розвитком

гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності є послідовно й системно визначена концепція, орієнтована на дієве сприяння й інтенсифікацію гуманітарного розвитку суспільства відповідно до зазначених пріоритетів щодо реалізації загальнонаціональних та загальнолюдських цінностей та інтересів. Для координації процесів управління розвитком гуманітарної сфери пріоритетним завданням є вироблення конкретних механізмів, впровадження яких окреслюватиметься в новій якості життя українців через формування умов для всебічного розвитку особистості, вироблення суспільства знань; формування громадянського суспільства з високими духовно-моральними цінностями; культурну та політичну консолідацію нації шляхом зміцнення ціннісної українізації суспільства.

У другому розділі – *«Механізми розвитку гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності»* – проведено ґрунтовний аналіз нормативно-правової бази процесу становлення та розвитку гуманітарної сфери періоду незалежності України; розроблено періодизацію становлення державного управління розвитком гуманітарної сфери України; запропоновано використання методу стабілізаційного аналізу для комплексного оцінювання результативності гуманітарної політики за індикативними критеріями ефективності.

Відповідно до потреб сталого суспільного розвитку, повноти виявлення гуманістичних ідей на законодавчому рівні, визначення базових пріоритетів та потреб громадян, а також результативності їх впровадження, визначено три періоди розвитку гуманітарної сфери України. До позитивних здобутків першого періоду (1991-2000) треба віднести формування низки правових актів, метою яких є виокремлення певних напрямів гуманізації суспільного розвитку та намаганням їх чіткого закріплення на законодавчому рівні. У цей період держава зробила перші безсистемні кроки щодо регулювання суспільних відносин, спроби виключити із суспільного життя неорганізованість і свавілля. Вона відображає інтереси більшості громадян, забезпечує перевагу загальносуспільних інтересів над усіма іншими.

З огляду на зовнішньополітичні пріоритети держави та прийняття важливих для розвитку гуманітарної сфери України нормативно-правових документів, які, разом з тим, мали доволі розмиті сфери застосування і не мали чітких критеріїв імплементації виділяємо другий період (2001-2013), що характеризується крайньою непослідовністю. У цей період були зафіксовані засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки й оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки. Водночас спостерігалися прогалини в прийнятті законів щодо врегулювання суспільних відносин у сфері охорони здоров'я, де, зазвичай, домінували акти, що опосередковано стосуються цієї галузі. Загалом задекларовані «реформи», особливо у 2010-2013 рр., переважно мали імітаційний і відволікаючий характер. Ті ж, які реально здійснювалися, були спрямовані на зміцнення олігархічно-монополістичної системи. В Україні за цей період не був налагоджений діалог між суспільством і владою.

Період розвитку гуманітарної сфери України, який розпочався у 2014 р. і триває дотепер, можемо визначити як етап реальної консолідації українського суспільства через механізми національної та громадянської єдності, безпеки та

стабільності, коли відбувається поєднання всіх складових гуманітарної сфери, що підпорядковані єдиній меті, проголошеній Революцією гідності. Найбільш важливим, на думку дисертантки, є особливе підвищення ролі громадянського суспільства, яке тісно поєднується з молодіжним рухом, головним чином на рівні прагнення політичної стабільності держави та закріплення її на міжнародному рівні. Отже, гуманітарна сфера у цей період, в умовах нових глобалізаційних викликів, абсолютно об'єктивно перебирає на себе роль основного стабілізуючого фактору суспільних відносин, виступаючи базовою складовою суспільної стабільності. Цей період також характеризується максимізацією ідеї патріотизму й консолідованої нації як запоруки державної єдності та суспільної стабільності.

Попри те, що протягом незалежності України закладено потужний законодавчий фундамент державного регулювання гуманітарної сфери, за роки незалежності спроби прийняття Стратегії або Концепції розвитку гуманітарної сфери виявилися безрезультатними; не створено єдиного органу, відповідального за розробку фундаментальних концептуальних документів та повноту їх реалізації; фінансування гуманітарної сфери тривалий час відбувається за залишковим принципом, відсутні дієві механізми державно-приватного та державно-громадянського партнерства.

Визначено індикатори гуманітарного розвитку для оцінювання ефективності й результативності гуманітарної політики. Вони вимірюються суспільною оцінкою рівня справедливості, забезпечення прав і свобод громадян, прийнятністю державної політики, стабільністю соціально-економічного розвитку тощо. Важливими показниками виступають також досконалість розробленої нормативно-правової бази, її відповідність міжнародним та європейським стандартам. Отже, процес оцінки результативності гуманітарної політики можна представити як певні системні дії для короткотривалих (результати досягнення) та довготривалих (засоби досягнення) її цілей, вибір яких відображає узгодженість інтересів головних впливових сил суспільства та окремих груп і індивідів, що виступають об'єктами й суб'єктами гуманітарної політики. Великою мірою як наслідок регулюючого впливу державного управління на його розвиток.

У третьому розділі – *«Напрями оптимізації державного управління розвитком гуманітарної сфери щодо забезпечення суспільної стабільності»* – охарактеризовано міжнародні стандарти формування гуманітарної сфери та виокремлено пріоритетні механізми й напрями імплементації кращого європейського досвіду в Україні; окреслено концептуальні підходи до розробки та реалізації гуманітарної реформи в Україні; запропоновано напрями модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери.

Аналіз стратегій розвитку гуманітарної сфери в провідних країнах світу дозволив з'ясувати можливості його творчого використання в Україні. Можемо стверджувати, що окремі елементи, що на загальнонаціональному рівні формують ефективну гуманітарну політику, зокрема, механізми приватного сприяння культурі, мають тісний взаємозв'язок, коли фінансові, економічні, мотиваційні, організаційно-правові їхні аспекти утворюють інтегральне ціле. Ще більш дієвим механізмом є розвиток державно-громадянського партнерства. Інвестування в цю сферу необхідно поєднувати з особливим акцентом на збереження місцевого контексту, знань і навичок, матеріальної культурної спадщини. До цього необхідно додати такі позитивні моменти

державної гуманітарної політики, як перехід від спонсорів і меценатів до філантропів і соціальних підприємств; робота безпосередньо з громадським сектором у структуруванні й розвитку ринків культурних товарів та послуг; унеможливлення втрати ідентичності традиційних суспільств і громад з огляду на глобалізаційні процеси; створення робочих місць, інвестування в регіони (соціальні підприємства).

Показано, що в Україні вкрай слабо розвинуті механізми державно-приватного та державно-громадянського партнерства, які не мають відповідної законодавчої бази, налагоджених міжнародних зв'язків. Не враховується щільний зв'язок гуманітарної сфери з іншими вагомими чинниками, що впливають на суспільну стабільність, зокрема динамікою економічного зростання та зовнішньополітичними орієнтирами. У проблемне поле дослідження також не потрапляють питання культури виробництва та його менеджменту, особливостей спілкування, дотримання етичних норм, специфіки державного управління на всіх рівнях публічної влади тощо. Отже, для реформування державного управління розвитком гуманітарної сфери України необхідні відповідні механізми на державному, регіональному та місцевому рівнях із посилення горизонтальної координації між ними; розробка та запровадження системи економічних, мотиваційних, організаційних, політичних та правових механізмів гуманітарної політики, а також розвитку міжнародного співробітництва; створення дієвого інституційного забезпечення, зокрема, утворення суб'єкта, до функціоналу якого буде належить координація в реалізації реформ. Таким чином, запропоновано концептуальні підходи до модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності (рис. 1). Показано, що в основі концептуальних підходів до розробки та реалізації гуманітарної реформи в Україні мають бути питання розбудови національної ідентичності та консолідації українського суспільства.

Зважаючи на те, що державне управління розвитком гуманітарної сфери потребує системних трансформацій та прискорення процесу його модернізації з урахуванням геополітичної і економічної ситуації, світового досвіду та національних реалій, вважаємо за необхідне створення та функціонування таких підсистем у процесі модернізації: стратегічне цілепокладання; державні цільові програми на довгострокову перспективу; перспективне програмно-цільове бюджетування, орієнтоване на цільові кінцеві результати.

З огляду на вищезазначене, у роботі запропоновано такі напрями й завдання модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери України за критерієм часу. На короткострокову перспективу – наповнення реформ гуманітарним змістом; формування засад національної єдності; подолання певних загроз та викликів у сфері культури, освіти, науки, охорони здоров'я та інших гуманітарних сферах; вкладення інвестицій у розвиток інтелектуального потенціалу; забезпечення внутрішньополітичної стабільності. На довгострокову перспективу – кодифікація законодавства в гуманітарній сфері; побудова консолідованої української політичної нації; соціально орієнтоване державне управління гуманітарними процесами; зміцнення освітнього та науково-технологічного потенціалу; забезпечення інноваційного розвитку держави з метою досягнення належного рівня конкурентоспроможності України на світовій арені; конструктивна співпраця молоді з владою, формування нової політичної еліти; розвинені й ефективні комунікативно-інформаційні канали держави, бізнесу та громадянського суспільства.

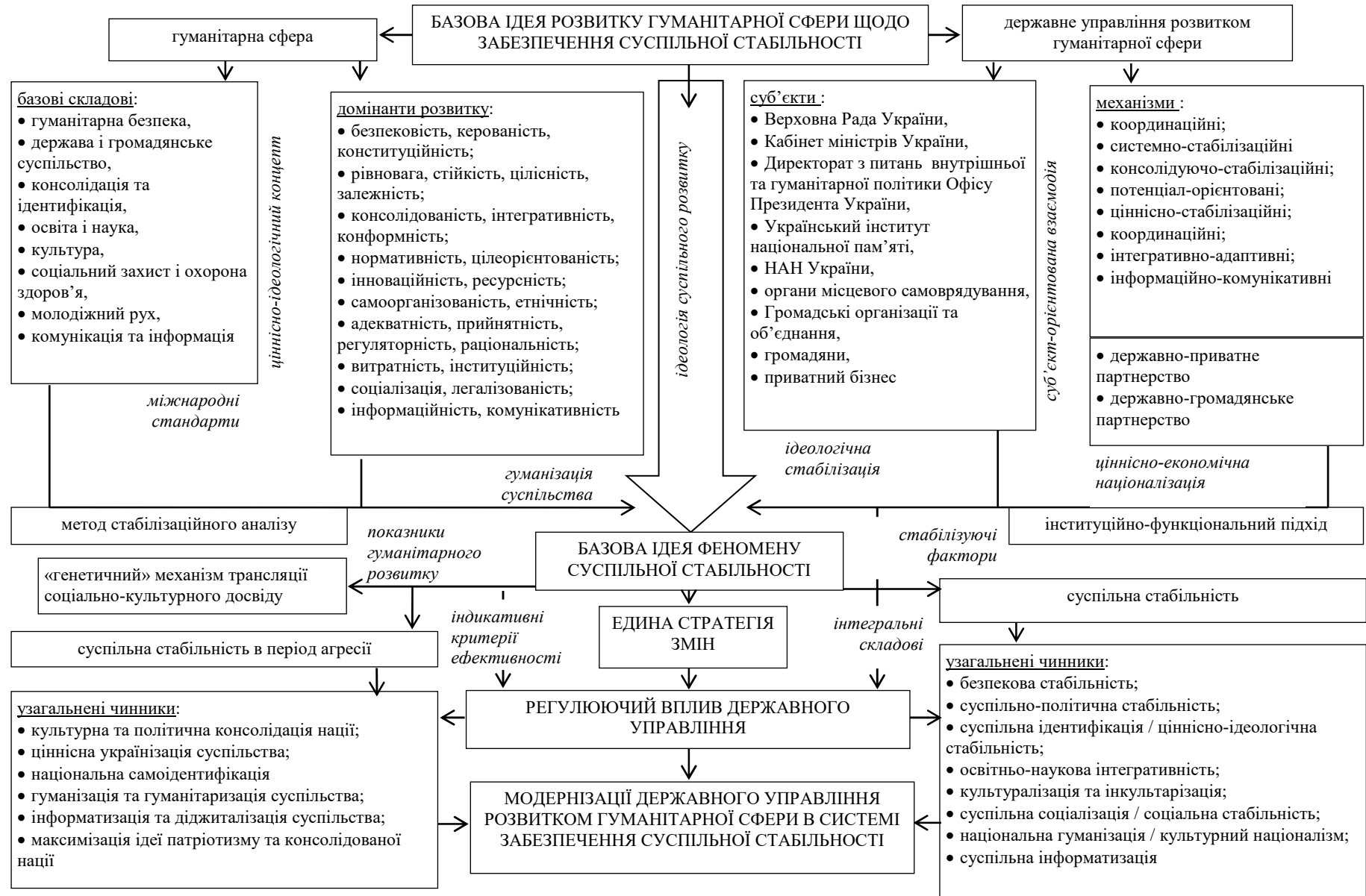

Рис. 1. Модель модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності

Джерело: складено автором.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено актуальне наукове завдання, що полягає в науково-теоретичному аналізі державного управління розвитком гуманітарної сфери та обґрунтуванні механізмів його удосконалення в системі забезпечення суспільної стабільності. На основі дослідження сформульовано такі висновки і пропозиції.

1. Визначено сутність суспільної стабільності в контексті безпекової складової гуманітарного розвитку (впорядкована певним чином динамічна система, побудована на принципах національної гуманізації та консолідації суспільства, зорієнтована на суспільну ідентифікацію та національну ідентичність в умовах забезпечення національної безпеки та внутрішньополітичної стабільності держави). Запропоновано узагальнені чинники суспільної стабільності відповідно до пріоритетів розвитку гуманітарної сфери та інноваційні механізми державного управління її розвитком. Розкрито базові складові гуманітарної сфери – гуманітарна безпека, держава і громадянське суспільство, консолідація та ідентифікація, освіта й наука, культура, соціальний захист і охорона здоров'я, молодіжний рух, комунікація та інформація. Доведено, що ціннісно-ідеологічне ядро суб'єкт-орієнтованої діяльності органів публічної влади, державних і неурядових організацій, приватного бізнесу та громадян має визначальні характеристики та виступає одночасно специфічним чинником, базовою умовою і механізмом підтримання суспільної стабільності. Важливу роль при цьому відіграють заходи, процеси та механізми, що спрямовані на зміцненні національної ідентичності, консолідацію суспільства навколо ідеї української незалежності, подоланні внутрішньополітичної нестабільності, зміцнення авторитету України на міжнародній арені, що набуло особливої актуальності в умовах анексії Росією Криму та підтримки сепаратистського руху на Донбасі.

2. Окреслено доміанти державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності – пріоритети вироблення конкретних механізмів, впровадження яких окреслюватиметься в новій якості життя українців через формування умов для всебічного розвитку особистості, вичерпну реалізацію нею всіх здібностей, досягнення високих соціальних стандартів; вироблення суспільства знань; формування громадянського суспільства з високими духовно-моральними цінностями; культурну та політичну консолідацію нації шляхом зміцнення ціннісної українзації суспільства. Уточнено понятійно-категоріальний апарат проблемного поля дослідження, зокрема, подано авторське тлумачення понять «гуманітарна сфера»; «державне управління розвитком гуманітарної сфери» як діяльність суб'єктів державного управління, яка ґрунтується на цінностях суспільного розвитку щодо забезпечення гуманітарної безпеки в контексті формування ефективної державної гуманітарної політики, через системну адаптивність суб'єкт-об'єктної взаємодії та їхніх інноваційних механізмів.

3. У результаті дослідження процесу становлення державного управління розвитком гуманітарної сфери України на основі аналізу її законодавчого забезпечення запропоновано авторську періодизацію: I етап (1991–2000) – закладання основ гуманізації незалежної України на основі механізмів націоналізації інтелектуального потенціалу; II етап (2001–2013) – формування інститутів громадянського суспільства, вдосконалення нормативно-правової бази в напрямі забезпечення національної безпеки з використанням імітаційних механізмів; III етап (з 2014 р. – дотепер) – адаптація

гуманітарної сфери до процесу європейської інтеграції та умов «гібридної війни» з метою досягнення політичної стабільності держави та закріплення її на міжнародному рівні. Одним із головних критеріїв впливу гуманітарної сфери на суспільну стабільність є рівень сформованості національної ідентичності та громадянського суспільства, консолідація українського соціуму навколо загальнозначущих цілей, ідей та проєктів, підтримка зовнішньополітичних орієнтирів держави. Об'єктивно національній єдності значною мірою сприяла агресивна політика Росії, що активізувала процес європейської та євроатлантичної інтеграції України.

4. Обґрунтовано необхідність визначення стратегічних пріоритетів держави у просуванні й забезпеченні гуманітарної безпеки в межах концепції «human security» з використанням правових та інноваційно орієнтованих механізмів. Наголошено, що в сучасних умовах це насамперед пріоритети, пов'язані з припиненням бойових дій на Донбасі – задоволення гуманітарних потреб населення, яке постраждало від бойових дій та його наслідків; гарантування прав і свобод людей, що піддаються насильству; розширення обізнаності громадян про міжнародне гуманітарне право та гуманітарні принципи; зміцнення потенціалу надання допомоги та підвищення ефективності всієї гуманітарної системи; забезпечення систематичного обліку гендерної рівності. Доведено, що базові компоненти гуманітарної безпеки можуть взаємодіяти через внутрішні чинники, що пов'язані із системою управління в державі, а також через зовнішні чинники, які здебільшого пов'язані з інтенсивними процесами глобалізації, що стрімко змінюють ставлення до внутрішньої політики держави, а також захисту її кордонів і цілісності.

5. Запропоновано використання методу стабілізаційного аналізу для комплексного оцінювання результативності та ефективності гуманітарної політики в забезпеченні суспільної стабільності, а також використання індикативного методу. Відповідний моніторинг здійснюється за показниками результативності / ефективності, прийнятності, справедливості, забезпечення прав і свобод, відповідальності, дотримання принципів моралі, гнучкості, інституційної відповідальності. Стосовно правових механізмів ефективності оцінюється досконалість нормативно-правового забезпечення, а також можливість адаптації світового досвіду щодо забезпечення суспільної стабільності. Встановлено детермінанти оцінки результативності гуманітарної політики в Україні – індикатори, фактори змін стану гуманітарного розвитку суспільства та безперервний моніторинг, який при необхідності дає можливість забезпечити корекцію в бажаному напрямі.

6. На основі систематизації світового досвіду щодо механізмів державного управління розвитком гуманітарної сфери виявлено можливості його імплементації в Україні задля забезпечення суспільної стабільності. Доведено, що загалом серед ефективних механізмів закордонного досвіду в підвищенні ролі та значення гуманітарної сфери в забезпеченні суспільної стабільності виділяються державно-приватне партнерство (інструментами заохочення приватних інвестицій найчастіше виступають такі: прямі інвестиції в культуру; глибоке та асоційоване спонсорство; меценатство; звільнення від податків, податкові пільги; корпоративні пожертви; зустрічне фінансування; лотерейні фонди для культури; надання грантів тощо) та державно-громадянське партнерство з ідеями перетворення культурних ресурсів громад на економічне процвітання через збереження унікальної ідентичності, традицій, творів мистецтва та відповідних специфічних послуг, спрямованих на створення робочих місць і доходів.

Виокремлено пріоритетні механізми державного управління відповідно до базових складових гуманітарної сфери: за напрямом «гуманітарна безпека» доцільним є впровадження досвіду Королівства Швеції щодо зміцнення потенціалу та ефективності в гуманітарній сфері на основі громадянсько-координаційних механізмів; за напрямом «держава та громадянське суспільство» – Федеративної Республіки Німеччина щодо повсюдного впровадження інновацій та новітніх форм комунікацій через оцінювальні механізми; за напрямом «освіта й наука» – Федеративної Республіки Німеччини щодо розвивання інноваційних сил на міжнародній арені з використанням інноваційно орієнтованих механізмів; за напрямом «культура» – Королівства Данії щодо формування культури як невід’ємної частини міжнародного просування країни на основі промоційних механізмів; за напрямом «охорона здоров’я» – Французької Республіки щодо забезпечення вільного доступу до лікування та фінансування системи охорони здоров’я з використанням партнерсько-консолідуючих механізмів; за напрямом «молодіжний рух» – Чеської Республіки щодо підтримування неформальної освіти на основі інформаційно-комунікаційних механізмів; за напрямом «комунікація та інформація» – Естонської Республіки щодо розвитку інфраструктури ІКТ, що сприятиме економічному та національному розвитку через мережево-моніторингові механізми; за напрямом «соціальний захист» – Республіки Польщі щодо підвищення рівня компетентності та кваліфікації громадян через громадянсько-освітні механізми.

7. Сформульовано концептуальні підходи до розробки програми гуманітарної реформи в Україні за показниками гуманітарного розвитку, зважаючи на відсутність загальної концепції розвитку гуманітарної сфери, що ускладнюється відсутністю логіко-композиційної цілісності кожної з її складових. Доведено, що державне управління розвитком гуманітарної сфери потребує системних трансформацій, зважаючи на бажані внутрішньосистемні вектори розвитку суспільства в напрямі суспільно-політичної стабільності та зміцнення національної ідентичності, а також посилення міжнародного іміджу й авторитету, формування глобальної репутації держави в напрямі безпекової стабільності. Отже, йдеться не тільки про реформи окремих складових гуманітарної сфери, а про створення єдиної системи гуманітарного розвитку, що включає передусім інституційну складову як суб’єктів управління на державному та місцевому рівнях, а також напрацювання нових підходів до питань гуманізації та гуманітаризації суспільства. Це стосується не тільки законодавчо-правового забезпечення, але й фінансово-економічних та мотиваційних механізмів. Визначено шляхи підвищення ефективності діяльності держави в гуманітарній сфері через впровадження стратегічної програми гуманітарного розвитку (використання позитивних аспектів глобалізації; забезпечення модернізації функціонування суспільства; збалансованість цілей уряду, органів місцевого самоврядування та громадянського суспільства; формування культури як невід’ємної частини міжнародного просування інститутів управління). Саме такі ідеї повинні становити основу гуманітарної реформи сучасної України.

8. Розроблено рекомендації органам державної влади щодо модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності.

Верховна Рада України здійснює свої повноваження, зазначені в Конституції України, не в повному обсязі, зокрема стосовно розробки тактики і стратегії

державної гуманітарної політики. Про це свідчить відсутність загальної національної програми гуманітарного розвитку, яку необхідно розробити і запровадити найближчим часом.

Діяльність Комітету з питань гуманітарної та інформаційної політики Верховної Ради України повинна бути спрямована на задоволення потреб держави, приватного сектору і громадянського суспільства на паритетних засадах, консолідації зміцнення національної ідентичності, забезпечення гуманітарної безпеки, підвищення якості освіти і науки, поширення національної культури в межах та поза межами нашої держави, створення досконалої системи соціального захисту, забезпечення якісної та всебічної охорони здоров'я, розвиток молодіжних рухів для формування майбутньої еліти, сприяння процесам поширення комунікації та інформації. Дані питання слід внести до предмета відання Комітету.

Доцільним є внесення змін до Закону України «Про Кабінет Міністрів України», а саме: п. 1.4. ст. 2 після слів «науково-технічного, соціального» доповнити словами «гуманітарного»; п. 1. ст. 19 після слів «вирішення питань державного управління у сфері економіки та фінансів» доповнити словами «в гуманітарній сфері»; п. 1.1. ст. 20 після слів «виконання загальнодержавних програм економічного та соціального» доповнити словами «та гуманітарного розвитку»; п. 1.2. ст. 20 після слів «у сферах соціальної» доповнити словами «та гуманітарної політики»; абзац 6 п. 1.2. ст. 20 замість «забезпечує проведення державної політики» викласти в редакції «забезпечує проведення державної гуманітарної політики»; доповнити п. 1.2. ст. 20 абзацом «забезпечує проведення державної гуманітарної політики, вживає заходів щодо підвищення рівня суспільної стабільності»; п. 1. ст. 30 після слів «науково-технічного, соціального» доповнити словами «гуманітарного».

На Директорат з питань внутрішньої та гуманітарної політики Офісу Президента України слід покласти зобов'язання щодо визначення орієнтирів розвитку гуманітарної сфери та здійснення прогресивного руху цілісної системи гуманітарних цінностей. Більш ефективно задіяти потенціал Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України.

Поновити діяльність Громадської гуманітарної ради при Президентові України, яка стане дієвим інструментом лобіювання інтересів суспільства та механізмом забезпечення його стабільності. До її функціоналу слід віднести питання стосовно врахування суспільно значущих інтересів у вирішенні найважливіших питань гуманітарного розвитку, підготовки пропозицій щодо забезпечення додержання прав і свобод людини та громадянина у сферах освіти і науки, культури, охорони здоров'я, молодіжних рухів та інформаційного простору, впровадження системних реформ для досягнення відповідності європейським стандартам захисту таких прав.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

Публікації в наукових фахових виданнях України з державного управління

1. Мединська Г. А. Вплив процесів глобалізації на гуманітарну сферу в Україні. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2015. Вип. 2(66). С. 103–108 (0,7 ум. друк. арк.).*

2. Мединська Г. А. Аналіз упровадження електронного урядування в діяльність органів державної влади Херсонської області. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*: електрон. наук. фахове вид. Херсон, 2016. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2016_1/9.pdf (1,0 ум. друк. арк.).

3. Мединська Г. А. Основні пріоритети гуманітарного розвитку в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління*. 2016. № 1(5). С. 43–48 (0,7 ум. друк. арк.).

4. Руденко О. М., **Мединська Г. А.** Сутність поняття «суспільна стабільність» в теорії публічного управління. *Теорія та практика державного управління*: зб. наук. пр. Харків: ХарРІ НАДУ «Магістр», 2017. Вип. 1 (56). С. 27–34 (0,9 ум. друк. арк.). *Особистий внесок автора: охарактеризовано співвідношення безпека-стабільність в сенсі збереження силової рівноваги* (0,3 ум. друк. арк.).

5. Мединська Г. А. Зарубіжний досвід законодавчого забезпечення розвитку гуманітарної сфери. *Держава та регіони. Серія державне управління*. 2017. № 4 (60). С. 56–60 (0,6 ум. друк. арк.).

6. Мединська Г. А. Діяльність місцевих органів державної влади щодо впровадження стратегічної програми гуманітарного розвитку: підходи до оптимізації. *Економіка & держава. Серія державне управління*. 2018. № 5. С. 80–84 (0,6 ум. друк. арк.).

7. Мединська Г. А. Концептуальні підходи до розробки та реалізації гуманітарної реформи в Україні. *Економіка & держава. Серія державне управління*. 2019. № 1. С. 54–57 (0,5 ум. друк. арк.).

*Публікації у наукових виданнях іноземних держав
за напрямом, з якого підготовлено дисертацію*

8. Medynska A. The factors affecting to the quality of life the Ukrainian people. *Innovative economics and management*. 2016. № 3. С. 126–132 (0,4 ум. друк. арк.).

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

9. Мединська Г. А. Проблеми впровадження технологій електронного урядування в органах місцевого самоврядування. *Сталий розвиток територій: проблеми та шляхи вирішення*: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. (10-11 жовтня 2014 р., Дніпропетровськ). Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2014. С. 282–285 (0,2 ум. друк. арк.).

10. Мединська Г. А. Духовне виховання молоді як чинник забезпечення суспільної стабільності. *Європейські студії в Україні в підготовці магістрів державного управління: підвищення популярності та привабливості*: матеріали семінару за міжнар. участю (30 вер. 2015 р., Київ). Київ: НАДУ, 2015. С. 63–67 (0,3 ум. друк. арк.).

11. Мединська Г. А. Політична підсистема як складова суспільної стабільності. *Державні механізми реагування на виклики та загрози внутрішньополітичній стабільності*: матеріали круглого столу (23 жовтня 2015 р., Київ). Київ: НАДУ, 2015. С. 123–127 (0,3 ум. друк. арк.).

12. Мединская А. А. Влияние гуманизма на формирования демократического общества. *Modern Management: Problems, Hypotheses, Researches*: 1st International scientific-practical conference (24-25 June 2015, Batumi). Batumi: Batumi Navigation Teaching University, 2015. С. 341–343 (0,2 ум. друк. арк.).

13. Мединська Г. А. Історичні витoki терміну «суспільна стабільність». *Становлення публічного адміністрування в Україні*: матеріали VII Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених (22 квітня 2016 р., Дніпропетровськ). Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2016. С. 159–161 (0,2 ум. друк. арк.).

14. Мединська Г. А. Роль права та людини в формуванні суспільної стабільності в Україні. *Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку*: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (27 трав. 2016 р., Київ). Київ: НАДУ, 2016. С. 177–179 (0,1 ум. друк. арк.).

15. Мединська Г. А. Політика багатомовності та полікуртурності в Європейському Союзі. *Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю (28 жовтня 2016 р., Одеса). Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016. С. 208 (0,1 ум. друк. арк.).

16. Мединська Г. А. Правове регулювання і забезпечення пріоритету прав людини та громадянських свобод в Україні. *Правові аспекти публічного управління: теорія та практика*: матеріали VIII наук.-практ. конф. (8 груд. 2016 р., Дніпро). Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2016. С. 31 (0,1 ум. друк. арк.).

17. Мединська Г. А. Аналіз виконання Національної стратегії у сфері прав людини за 2016 рік. *Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності*: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (26 трав. 2017 р., Київ). Київ: НАДУ, 2017. Ч. 4: Соціогуманітарна політика: пріоритети публічного управління. С. 73–75 (0,2 ум. друк. арк.).

Праці, опубліковані в інших наукових виданнях

18. Мединська Г. А. Впровадження світової практики технологій електронного урядування в діяльність органів місцевого самоврядування. *Аналітика і влада: журнал експертно-аналітичних матеріалів і наукових праць Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування Національної академії державного управління при Президенті України*, 2014. № 9. С. 224–230 (0,4 ум. друк. арк.).

19. Мединська Г. А. Ціннісно-орієнтований соціально-політичний конфлікт: концептуальні питання вирішення. *Світовий досвід теорії та практики публічного управління*: зб. наук. пр. Інституту глобальних стратегій управління. Острого: ІГСУ, Видавництво НаУ «Острозька академія», 2015. С. 131–139. (Серія : «Громадянське суспільство». Вип. 9) (0,5 ум. друк. арк.).

20. Мединська Г. А. Модернізація державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності. *Global world: науковий альманах*. Острого: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. Т. 3–4 (III-IV). С. 60–68 (0,5 ум. друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Мединська Г. А. Державне управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Чернігівський національний технологічний університет МОН України, Чернігів. – 2020.

Дисертація присвячена питанням аналізу державного управління розвитком гуманітарної сфери та обґрунтуванню механізмів його удосконалення в системі забезпечення суспільної стабільності. Узагальнено науково-теоретичні підходи до розкриття сутнісних характеристик суспільної стабільності відповідно до пріоритетів розвитку гуманітарної сфери та механізмів державного управління ним.

Окреслено домінанти державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності, уточнено понятійно-категоріальний апарат проблемного поля дослідження. Досліджено процес становлення державного управління розвитком гуманітарної сфери України на основі аналізу її законодавчого забезпечення; визначено основні етапи й механізми в умовах суспільно-політичної та соціально-економічної стабілізації. Обґрунтовано необхідність об'єктивного визначення стратегічних пріоритетів держави у просуванні й забезпеченні гуманітарної безпеки з використанням правових та інноваційно-орієнтованих механізмів. Запропоновано науковий інструментарій оцінювання результативності гуманітарної політики у забезпеченні суспільної стабільності за індикативними критеріями ефективності. Систематизовано світовий досвід щодо механізмів державного управління розвитком гуманітарної сфери та виявлено можливості їх імплементації в Україні в умовах забезпечення суспільної стабільності. Сформовано концептуальні підходи до розробки програми гуманітарної реформи в Україні за показниками гуманітарного розвитку на основі промоційних механізмів суспільно-політичної стабільності та зміцнення національної ідентичності; окреслити перспективи її реалізації. Розроблено рекомендації органам державної влади щодо модернізації державного управління розвитком гуманітарної сфери в системі забезпечення суспільної стабільності на основі вироблення та впровадження інноваційних механізмів.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, гуманітарна сфера, гуманітарна реформа, модернізація, суспільна стабільність.

АННОТАЦИЯ

Мединская А. А. Государственное управление развитием гуманитарной сферы в системе обеспечения общественной стабильности. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по государственному управлению по специальности 25.00.02 – механизмы государственного управления. – Черниговский национальный технологический университет МОН Украины, Чернигов. – 2020.

Диссертация посвящена вопросам анализа государственного управления развитием гуманитарной сферы и обоснованию механизмов его совершенствования в системе обеспечения общественной стабильности. Обобщено научно-теоретические подходы к раскрытию сущностных характеристик общественной стабильности в соответствии с приоритетами развития гуманитарной сферы и механизмов государственного управления им. Определено доминанты государственного управления развитием гуманитарной сферы в системе обеспечения общественной стабильности, уточнено понятийно-категоріальний апарат проблемного поля исследования. Исследовано процесс становления государственного управления развитием гуманитарной сферы Украины на основе анализа ее законодательного обеспечения; определено основные этапы и механизмы в условиях общественно-политической и социально-экономической стабилизации. Обосновано необходимость объективного определения стратегических приоритетов государства в продвижении и обеспечении гуманитарной безопасности с

использованием правовых и инновационно ориентированных механизмов. Предложено научный инструментарий оценки эффективности гуманитарной политики в обеспечении общественной стабильности на основе индикативных критериев эффективности. Систематизировано мировой опыт относительно механизмов государственного управления развитием гуманитарной сферы и выявлено возможности их имплементации в Украине в условиях обеспечения общественной стабильности. Сформировано концептуальные подходы к разработке программы гуманитарной реформы в Украине по показателям гуманитарного развития на основе механизмов продвижения общественно-политической стабильности и укрепления национальной идентичности; очерчено перспективы ее реализации. Разработано рекомендации органам государственной власти по модернизации государственного управления развитием гуманитарной сферы в системе обеспечения общественной стабильности на основе выработки и внедрения инновационных механизмов.

Ключевые слова: государственное управление, механизмы государственного управления, гуманитарная сфера, гуманитарная реформа, модернизация, общественная стабильность.

ABSTRACT

Medynska G. A. Public administration of the development of the humanitarian sphere in the system of ensuring public stability. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

Dissertation aimed at obtaining a Degree of Candidate of Sciences on Public Administration in a specialization 25.00.02 – public administration mechanisms. – Chernihiv National University of Technology, Ministry of Education and Science of Ukraine, Chernihiv. – 2020.

This thesis is devoted to the analysis of public administration of humanitarian sphere development and to grounding of mechanisms of its improvement in terms of ensuring public stability. This research is first to highlight the generalized factors of public stability in accordance with the humanitarian sphere development priorities (security stability, social and political stability, social identification or values and ideological stability, educational and scientific integrativeness, culturalization and enculturation, socialization or social stability, national humanization or cultural nationalism, public informatization) and to suggest appropriate innovative public administration mechanisms (value stabilizing, systemic stabilizing, consolidating stabilizing, potential-oriented, informationally communicative, coordinative, integrative adaptive). This allowed author to conceptualize functional approach in governing humanitarian sphere as a body of means, methods and mechanisms of public management function appliance in the process of governance on various levels with the aim to accomplish mission and goal of humanitarian policy. To this end the basic concepts of the research were outlined: humanitarian sphere (relatively independent, but closely connected with other spheres and activities of social life field, which consists of a body of interdependent elements oriented at forming conscious (value) and cultural (humanitarian) public stability subsystems), public administration of humanitarian sphere development (activity of public administration subjects, which is grounded on public development values concerning ensuring humanitarian safety in the context of effective state humanitarian policy formation through systemic adaptivity of subject-object interaction and their innovative mechanisms).

Author suggests scientific approaches towards the design of periodization of public administration of Ukrainian humanitarian sphere development establishment (I stage (1991–2000) – founding the basis of independent Ukraine humanization on the ground of intellectual potential nationalization mechanism, II stage (2001–2013) – broadening the spectrum of issues concerning regional development stimulation, civil society institutions formation, developing law framework in terms of ensuring national security with the usage of imitative mechanisms, III stage (2014 – ongoing) – adaptation of humanitarian sphere to the process of European integration and “hybrid war” conditions with the aim to reach political stability of the state and secure it on the international level. At this stage humanitarian sphere objectively takes the role of main stabilizing factor in public relations, thus being basic element of public stability in terms of forming united nation-state.

Attention is focused on methodological approach to complex evaluation of humanitarian policy, the basis of which is indicative method. Its application allows to illuminate certain gap between real and idealistic values and goals, to identify humanitarian sphere elements in humanitarian security realization, discover logical ties of changes in pattern of humanitarian development, and to form strategic vision of ways and tasks of public administration of Ukrainian humanitarian sphere development modernization according to time criteria.

The thesis reveals factors of humanitarian security dimension in terms of necessity to objectively define strategic priorities of the state in promoting and ensuring humanitarian security on the basis of designing the appropriate strategy. The research rests on the idea of “community security”, strengthening national unity and society consolidation under aggression, changes in culture and behavior patterns, spreading European values, primacy of personal and public safety over state security, foreground usage of law and innovation-oriented mechanism for the sake of substantially new principles of life.

The thesis offers scientific reasoning of current public administration of humanitarian sphere development mechanisms application priorities that accounts for world experience and takes into consideration encouraging private investments, increase in public participation, formation of social, economic and local unity, building state-private and state-public partnership, which allows to strengthen institutional support owing to the creation of a single coordinative body that will develop the nationwide strategy of humanitarian policy and follow its performance through different mechanisms.

The thesis reveals the main strategic modernization directions of public administration of humanitarian sphere development, where modernization is seen as revaluation and redesign of public administration of humanitarian sphere development institute, whose modification reflects itself in clear vision of purpose as perspective model of humanitarian sphere future state; enlargement of body of public administration of humanitarian sphere development subjects and the procedure for cooperation improvement; creation of result-oriented targeted budgeting system.

Key words: public administration, public administration mechanisms, humanitarian sphere, humanitarian reform, modernization, public stability.

Підписано до друку 05.06.2020 р. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 0,9. Тираж 100 пр. Зам. № 501/20.

Редакційно-видавничий відділ
Чернігівського національного технологічного університету
14035, Україна, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4802 від 01.12.2014 р.